

4. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen sekä toimialan hallintoon. Palvelukokonaisuudet ovat kulttuuri, liikunta, nuoriso ja kirjasto. Toimiala toimii kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa ja lautakunnalla on kolme jaostoa, jotka ovat kulttuuri- ja kirjastojaosto, liikuntajaosto ja nuorisojaosto.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme erillistä talousarviokohtaa:

- kulttuuri- ja vapaa-aika (talousarviokohta 4 10 01)
- kulttuurin laitosavustukset (4 10 02)
- liikunnan laitosavustukset (4 10 03)

sekä investoinnit (8 05 04)

4 10 01 Kulttuuri- ja vapaa-aika

Käyttötalous

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä alkuperäisessä talousarviossa (9.12.2020) toimialan tulot olivat 35,6 miljoonaa euroa, menot 232,1 miljoonaa euroa ja toimintakate -196,5 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallituksen käyttövaroista toimialalle siirrettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä (5.5.2021) 0,1 miljoonaa euroa palkkaohjelman toteuttamiseen.

Kaupunginvaltuusto myönsi 16.6.2021 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle yhteensä 7,7 miljoonan euron alitusoikeuden toimintakatteeseen. Myönnettyä alitusoikeutta on ollut mahdollista käyttää koronasta aiheutuvien määräaikaisten suorien ja välillisten kustannusten kattamiseen ja enintään se määrä, kuin kustannuksia on aidosti vuoden loppuun mennessä toteutunut. 16.6.2021 muutetussa talousarviossa toimialan toimintakate oli -204,2 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöksessä 2021 toimialan tulot olivat 29,6 miljoonaa euroa ja menot 229,9 miljoonaa euroa. Talousarviokohdan sitovana tasona on toimintakate, jonka toteuma oli -200,3 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate toteutui 3,9 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempana.

Toimialan tulot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti, mutta menot alittivat talousarvion 3,9 miljoonalla eurolla. Menosäästöt ovat syntyneet toiminnan volyymin pienentymisestä ja ne koostuvat pääosin henkilöstömenoista.

Koronapandemian vuoksi toimialan toimipaikat olivat kiinni tai rajoitetusti auki suurimman osan vuodesta. Tästä seurasi toimialan toimintatuottoihin tulonmenetyksiä noin 8,7 miljoonaa euroa. Koronasta johtuvat toiminnan volyymin pienentymisestä seuranneet menosäästöt olivat noin 8,2 miljoonaa euroa. Lisäksi toimialalle syntyi välillisiä lisämenoja noin 4,4 miljoonaa euroa, jotka syntyivät pääasiassa toimialan myöntämistä lisäavustuksista kulttuurin, liikunnan ja nuorison toimintakentälle koronasta aiheutuneiden haittojen vähentämiseksi. Koronapandemian nettovaikutus toimialan toimintakatteeseen oli noin -4,9 miljoonaa euroa.

Sitovien toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Palveluja parannetaan asiakaskokemuksen perusteella

Tavoite ei toteutunut.

- Tuotetaan ennen valtuustokauden päättymistä konkreettiset kuvaukset palvelujen tuottamisen strategiasta sekä luodaan yhteiset avustamisen ja palvelutuotannon hankinnan käytännöt. Mittari: jokaisen palvelukokonaisuuden kuvaukset ovat valmiit ennen valtuustokauden loppua ja avustamisen ja hankinnan käytännöt on luotu. Tietolähteenä toimialan seuranta.

Sitovan tavoitteen mittarina oli, että jokaisen palvelukokonaisuuden kuvaukset ovat valmiit ennen valtuustokauden loppua. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti iltakoulussaan 4.5.2021 muuttaa aikataulua niin, että palvelukokonaisuuksien kuvaukset tuli olla valmiina vuoden 2021 aikana.

Vaikka tavoite ei aikataulun osalta toteutunut, päätökset palvelustrategioista tehtiin toimialan lautakunnassa talousarviovuoden aikana marras-joulukuussa.

Koko kaupunki on oppimisen, kulttuuristen kohtaamisten, tekemisen ja kansalaistoiminnan paikka

Tavoite toteutui, toimenpiteiden toteutumisaste 100 prosenttia.

- Lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksia parannetaan ja lisätään kohdennettua viestintää harrastusmahdollisuuksista. Mittari: projektissa määritellyt toimenpiteet on tehty. Tietolähteenä toimialan seuranta. Toimenpiteiden vaikutus näkyy suotuisasti kaupunkiyhteisessä strategiamittarissa ”Lasten ja nuorten osuus, jolla harrastus”.

Harrastamisen Suomen mallia toteutettiin yhdessä muiden toimialojen, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden kanssa. Maksuttomat harrastukset perustuivat lasten ja nuorten toiveisiin.

Harrastamisen mallissa keskityttiin Helsingin kaupungin omiin peruskouluihin. Mukana olivat kaikki sekä suomen- että ruotsinkieliset perusopetuksen koulut sekä erityiskoulut. Harrastuksia järjestettiin 147 toimipisteessä kouluajan jälkeen.

Harrastusmahdollisuuksista viestittiin monikanavaisesti lapsille ja nuorille, heidän huoltajilleen ja opettajille. Yhdenvertaisuus huomioitiin viestinnässä ja tuotettiin monikielistä materiaalia koulujen yksilöllisiin tarpeisiin. Kaupungin omien viestintätoimenpiteiden lisäksi harrastuksia järjestävät tahot markkinoivat harrastuksia omissa viestintäkanavissaan.

Helsingissä on helppoa ja houkuttelevaa lähteä liikkeelle

Tavoite toteutui, toimenpiteiden toteutumisaste 100 prosenttia.

- Vahvistetaan ikäihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä parantamalla mahdollisuuksia liikkumiseen ja liikkeelle lähtöön. Mittari: projektissa määritellyt toimenpiteet on tehty. Tietolähteenä toimialan seuranta. Toimenpiteiden vaikutus näkyy suotuisasti kaupunkiyhteisessä strategiamittarissa ”Liikkumisen ja paikallaanolon osuudet (%) valveillaoloajasta (yli 70-vuotiaat)”.

Ikäihmisten liikkumista tukemaan toteutettiin monikärkinen viestintäkampanja. Palvelutoripilotti toteutettiin yhdessä muiden toimialojen, järjestöjen ja yritysten kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien lisäämiseksi selvitettiin toimialan kaveritoiminnan tila ja luotiin toimintamallit kaveritoiminnalle.

Ikääntyneille kohdennettuja etäpalveluja tarjottiin kulttuuri-, liikunta- ja kirjastopalveluissa. Ikääntyneiden liikkumista edistävä yrityshaaste toteutettiin yhteistyössä kanslian kanssa ja valtionperintörahoja suunnattiin avustushaussa digitaalisten ratkaisujen löytämiseksi iäkkäiden ihmisen kulttuuritoiminnan edistämiseen.

Määrä- ja taloustavoitteet

Koronasulkujen ja -rajoitusten vuoksi toimiala ei saavuttanut kaikkia suoritettavuuksiaan. Fyysisten käyntikertojen tavoite ei toteutunut. Sen sijaan digitaalisten käyntikertojen tavoite ylittyi, koska poikkeustilanteessa toimiala panosti etäpalveluihin ja digitaalisesti toteutettaviin sisältöihin, jotka toimialan palveluiden käyttäjät myös hyvin löysivät. Suoritettavuuksien avustukset asukasta kohden laskettuna ylittyi, koska kaupunginvaltuuston kesäkuun 2021 päätöksellä avustusmäärärahat kasvoivat 3,5 miljoonaa euroa.

Toimiala käyttää tuottavuuden mittaamiseen tuottavuusindeksiä, joka kuvaa asiakasmäärän kehitystä suhteessa kustannusten kehitykseen. Asiakasmääränä on käytetty laskennassa yksikkökustannuksilla painotettuja fyysisiä käyntikertoja toimialan palveluissa ja kustannuksina perusvuoteen deflatoituja avustuskorjattuja nettomenoja. Perusvuotena tässä vertailussa on 2019. Koronapandemian vuoksi fyysiset käyntikerrat ovat merkittävästi pudonneet, mikä on pudottanut toimialan tuottavuusindeksiä. Jatkossa toimialan tuottavuutta mitataan tuottavuusindeksillä, jossa verrataan digitaalisten ja fyysisten käyntikertojen kasvua inflaation vaikutuksesta eliminoituun nettomenojen kasvuun.

Suoritettavuuksien tavoitteet	Taloustarve	Toteutunut	Poikkeama
Fyysiset käyntikerrat	21 136 000	14 291 456	-6 844 544
Digitaaliset käyntikerrat *)	15 744 000	17 971 748	2 227 748
Kirjasto			
Fyysiset käyntikerrat	8 200 000	4 387 631	-3 812 369
Digitaaliset käyntikerrat	12 000 000	13 632 949	1 632 949
Kulttuuri			
Fyysiset käyntikerrat	1 730 000	619 717	-1 110 283
Digitaaliset käyntikerrat	3 700 000	4 275 949	575 949
Liikunta			
Fyysiset käyntikerrat	10 000 000	8 615 338	-1 384 662
Digitaaliset käyntikerrat	0	0	0
Nuorisio			
Fyysiset käyntikerrat	1 206 000	668 770	-537 230
Digitaaliset käyntikerrat	44 000	62 850	18 850
Avustukset euroa / asukas	52,70	59,60	6,90
Kulttuuri	25,60	29,00	3,40
Liikunta	12,58	14,20	1,62
Nuorisio (7-28 vuotias nuori)	14,52	16,40	1,88

*Digitaalisen käyntikerran määritelmä ja laskentatapa tarkennetaan vuoden 2021 aikana seuraavaa talousarviokautta varten

Resurssit

Henkilöstön määrä	1 822	1822	0
Henkilötyövuodet (oma henkilöstö)	1 803	1803	0
Henkilötyövuodet (ostopalvelut)	14	35	21

Tuottavuusmittari	TA 2021	2021	2020	2019
Tuottavuusindeksi (2019=100)	98,3	61,0	99,0	100,0

Tilankäytön tehokkuus	TA 2021	2021	2020	2019
Tilat, m ²	334 974	336 064	327 525	304 914
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,016	0,024	0,016	0,014

Yksikkökustannukset	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
---------------------	-------------	------------	-----------

euroa / asukas (sis. järjestö ja laitosavustukset)

Palvelukokonaisuus

Liikunta	116,9	128,1	11,2
Nuoriso	48,2	47,6	-0,6
Kirjasto	63,5	63,0	-0,5
Kulttuuri	122,8	125,1	2,3
Yhteensä	351,4	363,8	12,4

euroa / asukas (ilman avustuksia)

Palvelukokonaisuus / palvelu

Liikunta	83,6	88,8	5,2
Nuoriso	44,2	43,1	-1,1
Kirjasto	63,5	63,0	-0,5
Kaupunginmuseo	11,8	12,3	0,5
Orkesteri	19,1	18,9	-0,2
Taidemuseo	13,0	11,9	-1,1
Kulttuurikeskukset ja kulttuurin edistäminen	18,9	18,2	-0,7
Yhteensä	254,1	256,2	2,1

4 10 02 Kulttuurin laitosavustukset

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Menot toteutuivat talousarviossa suunnitellusti.

Vuonna 2021 avustuksia myönnettiin yhteensä 22,9 miljoonaa euroa jakautuen seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,7 miljoonaa euroa), Suomen Kansallisoopperan säätiö sr (3,7 miljoonaa euroa), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,6 miljoonaa euroa), Uuden musiikin orkesteri (0,8 miljoonaa euroa) ja Suomen urheilumuseosäätiö (0,1 miljoonaa euroa).

4 10 03 Liikunnan laitosavustukset

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Menot toteutuivat talousarviossa suunnitellusti.

Vuonna 2021 avustuksia myönnettiin yhteensä 16,5 miljoonaa euroa jakautuen seuraavasti: Stadion-säätiö (7,5 miljoonaa euroa), Urheiluhallit Oy (4,0 miljoonaa euroa), Vuosaaren urheilutalo (2,3 miljoonaa euroa), Jääkenttäsäätiö (1,3 miljoonaa euroa), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 miljoonaa euroa), Helsinki Stadion Oy (0,3 miljoonaa euroa), Urhea-säätiö (0,15 miljoonaa euroa), muut toimijat (0,2 miljoonaa euroa).

8 05 04 Irtain omaisuus

Irtaimen omaisuuden investointibudjetti oli ylitysoikeudet mukaan lukien 7,6 miljoonaa euroa. Investointeja tehtiin 5,4 miljoonalla eurolla. Näistä ict-investointeja oli 1,8 miljoonaa ja muita hankintoja 3,6 miljoonaa euroa.

Suurimmat ict-investoinnit liittyivät toimialan digitalisaatio-ohjelmaan. Muista investoinneista merkittävimpiä olivat hankinnat biennaaliin, kulttuurikeskuksiin, nuorisotaloihin ja liikuntatiloihin sekä Viikin kirjaston perusparannus ja aluekirjastojen hankinnat.

Investointirahoja jäi käyttämättä 2,2 miljoonaa euroa poikkeusolojen aiheuttamien projektin viivästymisten vuoksi ja ict-investointeihin vaikuttaneiden elektronisten komponenttien toimitusvaikeuksien vuoksi.